

Nr 5.

Ankom till Riksdagens kansli den 11 februari 1913 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående lagstiftning till förhindrande av svek vid handel med hästar m. m.

Närvarande: herrar Widén, af Ekenstam*, Söderbergh, Stärner*, Gezelius*, Alexanderson, greve Lagerbjelke, greve Spens, Dahl, Petersson i Lidingö villastad*, Pettersson i Södertälje, Lindqvist i Stockholm*, Svensson i Salång*, Igel, Johansson i Mellbyn och Borg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Lagutskottet har till behandling förehäft en till utskottet hänvisad, inom Andra kammaren av herrar Öberg och Molin i Dombäcksmark väckt motion, nr 87, varuti hemställts, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t låta utreda, vilka lagstiftningsåtgärder böra vidtagas i syfte att förhindra svek vid handel med hästar samt handel med överåriga till användning i körslor värdelösa hästskrätur, ävensom för Riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Till stöd för denna sin hemställan hava motionärerna anført:

»I motion vid 1911 års riksdag yrkade undertecknad Öberg och herr Åslund, »att Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t låta utreda, vilka lagstiftningsåtgärder böra vidtagas i syfte att förhindra svek vid handel med hästar samt handel med överåriga till användning i körslor värdelösa hästskrätur, ävensom för Riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda». Av-

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 9 saml. 5 häft. (Nr 5.)

styrkt av lagutskottet blev motionen i bägge kamrarna avslagen. Utöver de motiv för bifall till motionen, som presterats i såväl motionen som i de anföranden, som hölls i bägge kamrarna, torde endast böra tilläggas, att talet om djurplågeri vid djurens märkning måste stämplas såsom nonsens i jämförelse med det djurplågeri, som märkta djur kunna få uthärda ofta i årtal. Den smärta, som djuret utstår vid märkning, till exempel i öronen, är av synnerlig kort varaktighet. Att »skona» djuren från detta i själva verket mycket obetydliga lidande och därigenom möjliggöra ett ännu värre lidande, som kan åstadkommas, då hästskojare ljuga åldern på hästar, detta synes åtminstone oss vara en synnerligen malplacerad djurvänlighet, som snarare kunde stämplas som raka motsatsen.»

Den vid 1911 års riksdag i väckta, här ovan åberopade motionen var i avseende å motiveringen av följande lydelse:

»Med avseende på handel med kreatur äger handelsbalkens kap. 1 § 1 tillämpning, i det härom är stadgat följande:

»Köp bör ske utan tvång eller list med säljarens och köparens goda ja och samtycke. — Sker det annorledes; vare ogilt.»

Ser man likväl till huruledes det i själva verket plägar gå till vid handel med kreatur och i all synnerhet vid handel med hästar, företrädesvis av s. k. yrkesskojare, skall man snart finna att i ett stort antal fall lagens bokstav icke blott icke följes, utan att fastmer ofta vid sådan handel det liksom hör till regeln att största möjliga list skall användas. — Så till exempel på den unga hästen, som ännu ej fällt alla mjölkframtänderna, brytas dessa bort, på det att hästen skall se äldre ut, och på gamla hästar inbrännas i framtänderna »kärnor» för att giva dem sken av att vara yngre än de i verkligheten äro. — Otaliga exempel skulle kunna anföras huruledes dessa hästhandlare kunna gå till väga för att dels göra sin vara begärlig, dels söka överskylla eller bortförklara de fel, varmed den salubjudna hästen är behäftad. Kan likväl köparen efter köpets avslutande leda i bevis att säljaren förtegat detta, så är denna enligt handelsbalkens kap. 1 § 4 skyldig återtaga hästen, återbetala försäljningssumman, ersätta all skada samt dessutom böta. Men huru ofta lyckas man verkligen anskaffa ett dylikt bevis? Ännu besvärligare ställer sig saken, då det handlar om ett s. k. förborgat fel, d. v. s. ett sådant, som varken säljare eller köpare tidigare blivit varse. Här måste det nämligen bevisas, att det förborgade felet verkligen förefanns vid tiden för köpets avslutande.

I den svenska lagstiftningen saknas för dylika fall varje stadgande om s. k. återgångsfel. I flera främmande länder finnas däremot bestämmelser, att vid sådana sjukdomar som koller, kvickdrag, starr m. fl. säljaren är skyldig att inom en viss tid, olika vid de olika sjukdomarna och olika i de skilda länderna, återtaga häst, som visar sig vara behäftad med någon dylik åkomma. Genom dessa stadganden erhåller den hästköpare allmänheten åtminstone någon garanti mot svek vid hästhandel. Den mest motbjudande formen vid hästhandel är likväl handeln med överåriga, uttjänta, orkeslösa eller i övrigt värdelösa hästskulptur. Den bedrivs av kringresande tattare och mindre hederliga hästhandlare. Den sker företrädesvis på eller i samband med hästmarknaderna och oftast i form av byteshandel. Icke så sällan operera två eller flera dylika personer tillsammans för att så mycket säkrare kunna få den köpare, som ger sig i handel med dem, i sitt våld. Vid detta slags handel spelar vidare »köpskalen» en stor roll, och när den lurade slutligen kommer till insikt om vad slags köp eller byte han gjort, blir det ytterst hästen, som får sitta emellan för den nye husbondens dumhet eller godtrogenhet.

Att alla dessa skildrade missförhållanden äro till stor skada för den alltid berättigade ärliga hästhandeln är också uppenbart.

Det är vidare i synnerhet inom vissa delar av vårt land mycket vanligt, att, då en för hög ålder eller på grund av fel eller lyten kasserad häst säljes till slakt, hästslaktaren icke drager sig för att antingen själv använda djuret till arbete så länge som möjligt, eller ock låta djuret komma ut i den allmänna handeln. Det är en ytterst sorglig lott, som vid tilltagande ålder månet förut värdefullt hästskulptur går till mötes. Mångfaldiga äro de tillfällen, då grymt, men med nu gällande lagstiftning svåråtkomligt djurplågeri bedrivs mot överåriga hästar. En avsevärd förbättring i dessa missförhållanden skulle likväl kunna vinnas, om varje häst exempelvis före utgången av sitt första levnadsår försåges med ett outplånligt, lätt iakttagbart kännemärke, som angäve djurets ålder, och om det vidare stadgades, att häst, som vore över 18 år, icke finge försäljas utan medgivande av vederbörande myndighet. Vem denna vederbörande myndighet bör vara, om — exempelvis på landsbygden — kommunalnämnden eller den nämnd, som har till uppgift att uttaga hästar för krigsmaktens ställande på krigsfot, eller möjligen någon annan myndighet kan vara därtill bäst skickad, anse vi oss icke kunna avgöra, utan torde en följande utredning få lämna svar på denna fråga.»

Utskottets
yttrande.

I vår lagstiftning finnas ej särskilda bestämmelser rörande handel med kreatur; utan därom gälla samma stadganden som i fråga om köp av lös egendom i allmänhet. Enligt lagen om köp och byte av lös egendom den 20 juni 1905, varigenom flertalet av de i 1 kap. handelsbalken av 1734 års lag meddelade bestämmelserna om köp, däribland även den i 1911 års motion åberopade 4 § i nämnda kapitel, upphävdes, är bland annat stadgat, att om fel finnes i sålt gods, köparen äger rätt att fordra avdrag å köpeskillingen eller, där felet ej är att anse såsom ringa, häva köpet. I vissa fall är köparen även berättigad till skadestånd. Vill köparen häva köpet, är han i allmänhet pliktig att »utan oskäligt uppehåll», räknat från den tidpunkt, då köparen märkt eller bort märka felet, giva säljaren meddelande därom. Detta behöver dock ej iakttagas, om säljaren förfarit svikligt eller om han visat grov vårdslöshet och felet eller bristen länder köparen till märklig skada.

Förutom dessa bestämmelser till köparens skydd mot skada eller förlust i händelse av fel i godset, finnas även uti strafflagens stadganden om bedrägeri eller annan oredlighet bestämmelser, som äro ägnade att bereda skydd mot svikligt förfarande från säljarens sida.

I en del främmande lagstiftningar finnas visserligen mera detaljerade bestämmelser rörande handel med kreatur, olika för olika slag av sådana, innefattande regler om de fel, som kunna av köpare åberopas, samt om den tid, inom vilken sådant fel måste hava yppats för att kunna göras gällande, varjämte tillika stadgas, att fel, som före sagda tids utgång framträtt, presumeras vara uppkommet så tidigt, att det bör drabba säljaren. Men den kommitté, som uppgjorde förslag till 1905 års lagstiftning och som i sitt betänkande erinrade om dessa förhållanden, upptog dock icke frågan om dylika bestämmelser till vidare behandling utan lämnade denna fråga till framtiden att efter då yppade behov upptagas.

Det synes ock utskottet, som om de ovan åberopade, i gällande lag meddelade bestämmelserna böra vara i allmänhet tillräckliga för att jämväl vid köp av kreatur, och således även hästar, förekomma skada och förlust på grund av svek från säljarens sida. Något sådant behov, som kunde motivera en speciallagstiftning för ifrågavarande fall, synes icke hava blivit påvisat. Utan tvivel skulle det ock, såsom av 1911 års utskott påpekats, möta svårigheter att åvägabrunga en för ändamålet effektiv, för olika fall och olika landsdelar fullt lämplig sådan lagstiftning, även om den kunde i ett eller annat hänseende vara till nytta med avseende på vissa av de i motionen berörda missförhållandena.

Vad särskilt angår den till förekommande av svek beträffande dju-

rens ålder i 1911 års motion ifrågasatta åtgärden, att alla hästar under exempelvis första levnadsåret skulle förses med något märke, utvisande deras ålder — ett förslag, som en av motionärerna i en till lagutskottet ingiven skrift sökt ytterligare motivera och utveckla — synes den nytta, som möjligen skulle kunna vinnas genom en föreskrift av dylikt innehåll, icke komma att motsvara de olägenheter, som därmed skulle vara förbundna. Särskilt torde det bliva förenat med olägenheter och även kostnader att åstadkomma en därvid nödvändig effektiv kontroll. Ej heller synes det utskottet gagneligt eller lämpligt att, såsom i nyssberörda motion jämväl antydes, stadga förbud att utan särskilt tillstånd av myndighet försälja hästar över 18 år. En sådan inskränkning i friheten att köpa och sälja skulle utan tvivel av allmänheten betraktas såsom både obehörig och opåkallad.

Vad slutligen angår förevarande motion, för så vitt däri påkallas inskridande mot vissa i densamma berörda förfaranden såsom innefattande djurplågeri, må bemärkas, att i 18 kap. 16 § av nu gällande strafflag förekomma straffbestämmelser mot djurplågeri, vilka, där sådant verkligen föreligger, både kunna och böra tillämpas även för de fall, som i motionen beröras. Vad angår innebörden och räckvidden av dessa straffbestämmelser vill utskottet för övrigt erinra, att frågan om en till skärpning syftande ändring av desamma vid denna riksdag redan förevarit och icke synes böra av Riksdagen nu ånyo upptagas.

På grund av vad utskottet sålunda anför, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon
Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 11 februari 1913.

På lagutskottets vägnar:

JOHAN WIDÉN.